

Інтегральний традиціоналізм: по той бік західноєвропейської філософії

Ярослав Спічек

Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України (Київ)

У загальному вжитку поняття «традиціоналізм» має досить широкий спектр тлумачень, що дозволяє вільне його застосування. Водночас це поняття використовується і суто спеціально – на позначення філософсько-метафізичної течії у європейській культурі початку ХХ століття. Інтегральний, чи філософський, традиціоналізм виникає завдяки роботам французького мислителя Рене Генона, який фактично і став засновником цього напрямку. Однак ні сам Генон, ні інші представники традиціоналістичної школи не входять до загальновідомих канонів та переліків того, що в історико-філософському процесі можна назвати «сучасною західною філософією».

У своєму дослідженні історії традиціоналізму «Усупереч сучасному світу» Марк Седжвік, наче той слідчий-детектив, починає розплутувати цілу вервечку досі невідомих широкому загалу імен європейських інтелектуалів, які «причепилися» до імені Рене Генона, на згадку про якого автор випадково натрапив під час своєї роботи в Американському університеті в Каїрі. Тому і не дивно, що його книга має і відповідний підзаголовок: «Традиціоналізм і таємна інтелектуальна історія ХХ століття» (Седжвік, 2014).

Передумовою формування інтегрального традиціоналізму була тіньова сторона тогочасного європейського інтелектуального світу, яка тільки наприкінці ХХ століття стала предметом дослідження академічного середовища. Бувши витісненим на маргінеси європейської думки світоглядною установкою Модерну, процесом, який Антуан Февр називає «розчаклуванням світу» (Ханеграаф, 2016, с. 11), західний езотеризм продовжував існувати і розвиватися поряд, перебуваючи в релігії, науці та філософії.

Так, інтегральний традиціоналізм виникає на основі переніалістичного світогляду, який був спільним для езотеричних

мислителів різних європейських країн. У середовищі інтелектуалів, яких умовно можна об'єднати у рамках спільного для них прототрадиціоналістичного дискурсу. Однак саме французький осередок, з його орієнтованістю на Східний інтелектуальний простір, став стартовою точкою для Рене Ґенона та інших традиціоналістів (Спічек, 2019, с. 81).

Традиціоналізм можна назвати продуктом сучасної європейської цивілізації, який водночас є і її запереченням. Він пропонує альтернативну до Модерну та Постмодерну парадигмальну установку Традиції, яка претендує на заміщення першої та витіснення другої. З'явившись в умовах європейського культурного середовища, інтегральний традиціоналізм здебільшого виступає проти цивілізаційних основ сучасного Заходу. Піддаючи сумніву усю європейську науку, релігію та філософію загалом, традиціоналізм певною мірою черпає свої сили з того середовища, яке можна було б назвати Традиційною Європою, або справжньою. Однак основним джерелом його інтелектуальних потужностей були і залишаються цивілізації Сходу. Так, деякі представники цієї школи перейшли до східних метафізичних та релігійних традицій (як-то Рене Ґенон, Фрітьоф Шуон, Тітус Буркхардт тощо) чи самі першопочатково належали до культури Сходу (як-то Ананда Кумарасвами чи Сеййед Хоссейн Наср).

Однак, хоч і перебуваючи за межами магістрального напряму західноєвропейської думки, інтегральний традиціоналізм містить у собі потужний інтелектуальний потенціал для критики світоглядних основ сучасного західного світу.

Список посилань:

Спічек, Я. (2019). Формування прототрадиціоналістичного дискурсу. У Сирбу О. (упор.) *Історія філософії та історії філософії. Тези тринадцятої міжнародної наукової конференції «Філософія. Нове покоління»*. 80–82. Київ: Університетське видавництво Пульсари.

Сэдживик, М. (2014). *Наперекор современному миру: Традиционализм и тайная интеллектуальная история XX века* (М. Маршак и А. Лазарев, Пер.). Москва: Новое литературное обозрение.

Ханеграаф, В. (2016). *Западный эзотеризм. Путеводитель для запутавшихся* (Е. Зоря, пер. с англ.). Москва: Центр книги Рудомино.

Значення світу об'єктів у філософії культури Георга Зіммеля

Денис Султангалієв

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
(Київ)

Георг Зіммель – філософ, маргінальний для академічної сфери свого часу, котрий майже все життя пропрацював на скромній посаді позаштатного приват-доцента. Його маргінальність була зумовлена його увагою до надто екзотичних для академічної системи того часу тем: таких як мода, урбаністична проблематика, жіноча культура тощо. Звісно, на це мало вплив і його єврейське походження та антисемітизм в Німеччині початку 20 століття. Здобувши славу через кілька десятиліть після смерті, він вже був радше Зіммелем-соціологом, філософський доробок якого розглядався як цікавий придаток. А ті дослідження, що все ж спрямовуються на його філософію культури, у пострадянському дискурсі переважно доволі консервативні, як от тогорічна стаття Світлани Левіт (Левит, 2019). Одним із головних складників доволі консервативних прочитань Зіммеля є центрування уваги здебільшого саме на суб'єкті, тоді як процес творення культури, відповідно до Зіммеля, навряд чи дає підстави недооцінювати світ об'єктів. Тож мені в моїй доповіді стоїть на меті дещо відновити справедливості та зосередити свою увагу на ролі «світу об'єктів».

Розбудовуючи модель культури, Зіммель пропонує нові формули взаємовідношення суб'єкта та об'єкта в культурі. Загалом можна виокремити дві ключові формули – формулу конституювання суб'єкта та формулу розбудови світу об'єктивних культурних форм. Коли я пишу про зосередження уваги на ролі об'єктів, мені йдеться не про другу формулу, а про визначення впливу об'єктів на обидва процеси, висвітлені у цих формулах.